

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Рішенням вченої ради

Інституту педагогіки

НАПН України,

від «27» березня 2017 року,

протокол № 3

Голова вченої ради

С. М. Голузов

ПОЛОЖЕННЯ

про аспірантуру та докторантуру Інституту педагогіки НАПН України

Київ-2017

1.1. Положення розроблено відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23 березня 2016 року № 261.

1.2. Аспірантура і докторантура при Інституті педагогіки НАПН України (далі – Інститут) є основною формою підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти.

1.3. Відкриття і закриття аспірантури і докторантури, науково-методичне керівництво, контроль за її діяльністю здійснює Національна академія педагогічних наук України (далі – НАПН України).

1.4. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється:

- в аспірантурі заочною (денною, вечірньою) або заочною формою навчання;

- поза аспірантурою (для осіб, які професійно провадять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи).

Підготовка здобувачів ступеня доктора наук здійснюється:

- в докторантурі заочною (денною) формою навчання;

- шляхом самостійної підготовки їх наукових досягнень до захисту.

1.5. Пропозиції про відкриття нових спеціальностей в аспірантурі й докторантурі, а також формування плану набору на наступний рік подаються в Президію НАПН України.

1.6. Підготовка осіб в аспірантурі й докторантурі здійснюється за рахунок:

- коштів державного бюджету (за державним замовленням);

- коштів юридичних чи фізичних осіб (на умовах контракту, зокрема за кошти грантів, які отримала установа на проведення наукових досліджень, за якими передбачається підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії або доктора наук).

1.7. Взаємозобов'язання аспірантів і докторантів, підготовка яких здійснюється за державним замовленням, та Інститутом визначаються в угоді, якою передбачається дотримання всіх умов Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), виконання індивідуального плану роботи, забезпечення якісної освітньо-наукової та наукової підготовки згідно з програмою й індивідуальним планом.

1.8. Підготовка аспірантів і докторантів за рахунок коштів юридичних чи фізичних осіб здійснюється на підставі договорів (контрактів), укладених між Інститутом і вступником до аспірантури та докторантури (установами, організаціями та підприємствами, що направляли їх на навчання), якими передбачається повне відшкодування витрат на їх підготовку.

1.9. Підготовка в аспірантурі чи докторантурі передбачає виконання особою відповідної освітньо-наукової та наукової програми Інституту за певною спеціальністю й проведення власного наукового дослідження. Невід'ємною складовою освітньо-наукової програми аспірантури та наукової програми докторантури є підготовка і публікація наукових статей.

1.10. Аспіранти і докторанти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи, в якому визначаються зміст, строки

виконання й обсяг наукових робіт, а також запланований строк захисту дисертації протягом строку підготовки в аспірантурі та докторантурі.

1.11. Особа, яка раніше навчалася в аспірантурі чи докторантурі за державним замовленням і не захистилася або була відрахована з неї достроково, має право на повторний вступ до аспірантури чи докторантури за державним замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку.

1.12. Підготовка в аспірантурі та докторантурі завершується захистом наукових досягнень аспіранта або докторанта у спеціалізованій вченій раді. Здобувачі мають право на вибір спеціалізованої вченої ради.

1.13. Кількість аспірантів і докторантів, підготовка яких здійснюється поза державним замовленням, визначається керівником Інституту за погодженням з НАПН України з урахуванням можливостей забезпечення кваліфікованого наукового керівництва і консультування.

II. Права та обов'язки аспірантів і докторантів

2.1 Аспіранти і докторанти користуються правами здобувачів вищої освіти, визначеними Законом України "Про вищу освіту". З метою належного проведення наукових досліджень аспіранти і докторанти також мають право на:

1) вільний доступ до всіх видів відкритої наукової інформації, наявної у вищих навчальних закладах (наукових установах), бібліотеках і державних архівах України;

2) отримання методичного і змістовного наукового консультування щодо власного дослідження від наукового керівника (консультанта), для аспірантів (ад'юнктів) - на чіткий розподіл обов'язків між науковими керівниками у разі призначення вченою радою вищого навчального закладу (наукової установи) двох керівників;

3) безпечні та нешкідливі умови для проведення наукових досліджень, забезпечення належно обладнаним місцем для наукової роботи;

4) академічну мобільність, що реалізується відповідно до Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579 (Офіційний вісник України, 2015 р., № 66, ст. 2183);

5) академічну відпустку, зокрема за станом здоров'я, у зв'язку з вагітністю й пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, відповідно до законодавства.

2.2 Аспіранти і докторанти зобов'язані виконувати всі обов'язки здобувачів вищої освіти, визначені Законом України "Про вищу освіту". З метою забезпечення належного проведення наукових досліджень аспіранти і докторанти також зобов'язані:

1) дотримуватися морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у відповідній галузі (професії), встановлених Інститутом;

2) виконувати індивідуальний план наукової роботи й систематично звітувати про хід його виконання на засіданні відділу, який уповноважений для цього вченою радою;

3) захистити в установлений строк свої наукові досягнення у вигляді дисертації (для аспірантів) та у вигляді дисертації, або опублікованої монографії,

або за сукупністю опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях статей (для докторантів) у спеціалізованій вченій раді.

2.3. Аспіранти і докторанти мають право брати участь у конкурсах на отримання грантової підтримки наукових досліджень і стипендій, заснованих на честь видатних діячів науки, освіти, культури, громадських діячів, а також заснованих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, державними або недержавними органами, підприємствами, установами чи організаціями.

2.4. Аспірант має право змінювати свій індивідуальний навчальний план за погодженням із своїм науковим керівником у порядку, який затверджується вченою радою.

2.5. Аспірант, який підтвердив рівень свого знання іноземної мови, зокрема англійської, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, на рівні C1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, має право:

- на зарахування відповідних кредитів, передбачених освітньо-науковою програмою аспірантури, як таких, що виконані у повному обсязі;
- на використання обсягу навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для здобуття інших компетентностей (за погодженням з науковим керівником).

III. Порядок та умови вступу до аспірантури

3.1. Прийом до аспірантури оголошується для здобуття ступеня доктора філософії відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266.

3.2. До аспірантури на конкурсній основі приймаються особи, які здобули вищу освіту ступеня магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста. До вступних випробувань допускаються особи, які вчасно подали всі необхідні для вступу документи згідно з Правилами прийому до аспірантури Інституту педагогіки НАПН України. Приймальна комісія може відмовити особі в допуску до проходження вступних випробувань до аспірантури виключно у зв'язку з неподанням в установлений строк документів, визначених правилами прийому.

3.3. Перелік документів, для вступу до аспірантури:

- 1) заява на ім'я директора;
- 2) особовий листок з обліку кадрів, засвідчений печаткою тієї установи, в якій вступник до аспірантури працює;
- 3) 2 фотокартки 3x4;
- 4) список опублікованих наукових праць; копії опублікованих статей/тез (якщо такі є);
- 5) дослідницьку пропозицію з обраної спеціальності;
- 6) медичну довідку про стан здоров'я за формою № 086/о;
- 7) засвідчену копію диплома про закінчення вищого навчального закладу. Особам, які здобули вищу освіту за кордоном, встановлюється еквівалентність поданого диплома відповідно до «Порядку визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України № 952 від 05.08.2016 року;
- 8) рекомендацію наукового відділу;

- 9) копію довідки про присвоєння ідентифікаційного номера (для осіб, які вступають до аспірантури на денну форму навчання);
- 10) міжнародний сертифікат з іноземної мови, який засвідчує рівні B2 (якщо такий є);
- 11) копію трудової книжки.

Паспорт і диплом про вищу освіту подаються вступниками особисто.

3.4. Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки, а підготовки доктора наук у докторантурі - два роки.

3.5. Організацію прийому вступників в Інститут здійснює Приймальна комісія, склад якої затверджується наказом директора, який є її головою. Рішення Приймальної комісії, прийняте в межах її повноважень, є підставою для видання відповідного наказу директора Інституту. Усі питання, пов'язані з прийомом до аспірантури, вирішуються Приймальною комісією на її засіданнях. Рішення Приймальної комісії оприлюднюються на офіційному веб-сайті Інституту.

3.6. Склад Приймальної комісії затверджується наказом керівника Інституту, який є головою комісії. Голова Приймальної комісії (директор Інституту) відповідає за виконання покладених на Приймальну комісію завдань і здійснення нею своїх функцій. До складу Приймальної комісії входять:

- заступник голови Приймальної комісії;
- відповідальний секретар Приймальної комісії;
- члени Приймальної комісії (керівники структурних підрозділів тощо);
- представники ради молодих вчених і профспілкових організацій.

Заступником голови Приймальної комісії призначається заступник керівника Інституту або керівник структурного підрозділу Інституту. Відповідальний секретар Приймальної комісії призначаються наказом директора Інституту з числа провідних науково-педагогічних працівників установи.

3.7. Для виконання завдань Приймальної комісії й здійснення нею своїх функцій відповідно до наказу керівника вищого навчального закладу утворюються такі підрозділи Приймальної комісії:

- відбіркова комісія;
- предметні комісії;
- апеляційна комісія;

Допускається включати до складу цих комісій науково-педагогічних (педагогічних) працівників інших навчальних закладів.

3.8. Вступники до аспірантури складають вступні іспити:

- зі спеціальності (в обсязі стандарту вищої освіти магістра з відповідної спеціальності та дослідницька пропозиція);
- з іноземної мови (вступник, який підтвердив свій рівень знання з іноземної мови рівня B2, зокрема англійської, дипломом ступеня магістра зі спеціальності «Філологія (іноземна мова)», дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, звільняється від складання вступного іспиту з іноземної мови. При визначенні конкурсного балу вступника зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного випробування з іноземної мови з найвищим балом; оцінка за складений кандидатський іспит з іноземної мови може бути врахована як бал за вступний іспит).

3.9. Вступникам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності) ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста), призначається додаткове вступне випробування з фаху. Додаткове вступне випробування оцінюється за шкалою «склав» / «не склав». Вступник, який отримав з додаткового вступного випробування з фаху оцінку «не склав», до участі у подальшому конкурсі не допускається.

3.10. Список рекомендованих до зарахування вступників оприлюднюється Приймальною комісією відповідно до загальної кількості набраних балів кожним вступником у строки, визначені Правилами прийому. У списку зазначаються підстави для надання рекомендацій щодо зарахування за формами фінансування навчання. Рішення про зарахування вступників ухвалюється на засіданні Приймальної комісії і оформлюється протоколом. На підставі рішення Приймальної комісії директор Інституту видає наказ про зарахування й інформація про зарахованих вступників доводиться до їх відома та оприлюднюється.

IV. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі

4.1. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі здійснюється за освітньо-науковою програмою й навчальним планом, що затверджуються вченою радою Інституту для кожної спеціальності.

4.2. Освітньо-наукова програма й навчальний план аспірантури складаються з освітньої та наукової складових.

4.3. Навчальний план аспірантури містить інформацію про перелік і обсяг навчальних дисциплін (30-60 кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі - ЄКТС), послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять, їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

4.4. Освітньо-наукова програма й навчальний план аспірантури є основою для формування аспірантом індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, які погоджуються з науковим керівником і затверджуються вченою радою Інституту упродовж двох місяців з дня зарахування особи до аспірантури .

4.5. Індивідуальний навчальний план аспіранта повинен містити перелік дисциплін за вибором в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС. Аспіранти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, які пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження, за погодженням зі своїм науковим керівником та керівником відповідного факультету чи підрозділу.

4.6. Засвоєння аспірантами навчальних дисциплін може відбуватися на базі Інституту педагогіки, до якого зарахований аспірант, а також в рамках реалізації права на академічну мобільність - на базі інших вищих навчальних закладів (наукових установ).

4.7. Усі аспіранти незалежно від форми навчання зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені індивідуальним навчальним планом аспіранта й освітньо-науковою програмою аспірантури Інституту.

4.8. Освітньо-наукова програма аспірантури Інституту включає не менше чотирьох складових, що передбачають набуття аспірантом таких компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій:

1) здобуття глибоких знань із спеціальності (групи спеціальностей), за якою (якими) аспірант проводить дослідження, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку (орієнтовний обсяг такої освітньої складової становить не менш як 12 кредитів ЄКТС);

2) оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору (орієнтовний обсяг такої освітньої складової становить чотири - шість кредитів ЄКТС);

3) набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності (орієнтовний обсяг такої освітньої складової становить не менш як шість кредитів ЄКТС);

4) формування мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності (рекомендований обсяг такої навчальної складової становить шість - вісім кредитів ЄКТС).

4.9. Вчена рада Інституту має право прийняти рішення про визнання набутих аспірантом в інших вищих навчальних закладах (наукових установах) компетентностей з однієї чи декількох навчальних дисциплін (зарахувати кредити ЄКТС), обов'язкове здобуття яких передбачено освітньо-науковою програмою аспірантури.

4.10. Атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється постійно діючою або спеціалізованою вченою радою, створеною для проведення разового захисту, на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

4.11. Стан готовності дисертації аспіранта до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників).

Обов'язковою умовою допуску до захисту дисертації є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану.

4.12. Здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії захищають дисертації у постійно діючій спеціалізованій вченій раді з відповідної спеціальності, яка функціонує в Інституті, де здійснювалася підготовка аспіранта.

4.13. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за державним замовленням здійснюється виключно в аспірантурі за очною (денною, вечірньою) формою навчання.

V. Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою

5.1. Співробітники Інституту, за основним місцем роботи, мають право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою в Інституті без переривання трудової діяльності або під час перебування у творчій відпустці. Такі особи прикріплюються строком до п'яти років до відділу Інституту за відповідною спеціальністю. Перелік документів, необхідних для прикріплення, повинен включати:

- 1) заяву на ім'я директора;
- 2) дослідницьку пропозицію з обраної спеціальності;
- 3) рекомендацію відділу.

5.2. Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою передбачає повне та успішне виконання відповідної освітньо-наукової програми й навчального плану аспірантури Інституту відповідно із затвердженими в установленому порядку індивідуальним навчальним планом та індивідуальним планом наукової роботи прикріпленої особи й публічний захист дисертації у спеціалізованій вченій раді.

5.3. Навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти осіб, які прикріплені до Інституту для реалізації свого права на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою, а також їх наукове керівництво здійснюється за кошти Інституту.

5.4. Особи, які прикріплені до Інституту з метою здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою (ад'юнктурою), мають всі права і обов'язки, визначені у пунктах 2.1.-2.5. цього Положення.

5.5. У разі звільнення з роботи особа втрачає право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою та має право:

- продовжити свою підготовку для здобуття ступеня доктора філософії поза аспірантурою (за умови прийняття відповідного рішення Інститутом);
- вступ до аспірантури Інституту для здобуття відповідного ступеня заочною (денною, вечірньою) або заочною (дистанційною) формою навчання і зарахування їй відповідних кредитів ЄКТС, здобутих поза аспірантурою.

VI. Підготовка здобувачів ступеня доктора наук у докторантурі

6.1. З метою завершення роботи над науковими дослідженнями й оформлення їх результатів та/або для підготовки публікацій до захисту для здобуття ступеня доктора наук особа має право вступити до докторантури Інституту.

6.2. Упродовж перебування в докторантурі докторант зобов'язаний захистити результати своїх наукових досягнень у вигляді дисертації, або опублікованої монографії, або наукової доповіді за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується МОН, у спеціалізованій вченій раді.

6.3. Здобувач ступеня доктора наук у дисертації (монографії, сукупності наукових робіт) повинен представити узагальнення самостійних досліджень стосовно актуальної наукової проблеми (групи проблем) у межах однієї або кількох галузей знань, результати яких забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення, є достовірними та пройшли широку апробацію.

6.4. Строк перебування в докторантурі не є обов'язковою умовою для подання наукових досягнень до спеціалізованої вченої ради та подальшого їх публічного захисту для здобуття ступеня доктора наук.

6.5. Прийом до докторантури або надання творчої відпустки здійснюється з урахуванням наукових, науково-технічних досягнень за обраною спеціальністю відповідно до встановлених вимог.

6.6. До докторантури приймаються особи, які мають ступінь кандидата наук та доктора філософії, наукові здобутки й опубліковані праці з обраної спеціальності (зокрема публікації в міжнародних реферованих журналах, індексованих в наукометричних базах, згідно з вимогами до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені), які мають наукові результати, що потребують завершення або оформлення у вигляді дисертації, монографії чи наукової доповіді за сукупністю статей.

6.7. Для вступу до докторантури вступник за два місяці до вступу подає відділу Інституту розгорнуту пропозицію, у якій міститься план дослідницької роботи та/або інформація про обсяг наукової роботи, необхідної для підготовки результатів проведених досліджень до захисту. Упродовж місяця з дня надходження документів від усіх вступників відповідний відділ заслуховує їх наукові доповіді й шляхом голосування визначає можливість зарахування кожного вступника до докторантури та подає висновки на розгляд вченої ради Інституту.

6.8. Перелік і строк подання документів, необхідних для вступу до докторантури визначається у Правилах прийому до Інституту педагогіки. Перелік повинен включати, зокрема:

- письмову характеристику наукової діяльності вступника, складену доктором наук, який є штатним науково-педагогічним або науковим працівником Інституту, із згодою бути науковим консультантом у разі його вступу до докторантури;

- копію диплома доктора філософії або кандидата наук.

6.9. Особа, яка подає для вступу до докторантури диплом, що виданий іноземним вищим навчальним закладом, допускається до вступу нарівні з іншими вступниками. У разі позитивного рішення вченої ради Інституту щодо зарахування такого вступника у докторантуру, одночасно приймається рішення про визнання диплому, що виданий іноземним вищим навчальним закладом. У разі відмови вчена рада надає вступнику обґрунтоване пояснення про причини такої відмови.

6.10. Вчена рада Інституту в місячний строк розглядає висновки відділу щодо кожного вступника й приймає рішення про його зарахування до докторантури та відповідно до наданої характеристики наукової діяльності вступника призначає докторанту наукового керівника з числа штатних науково-педагогічних або наукових працівників Інституту із ступенем доктора наук з відповідної спеціальності. Рішення вченої ради затверджується і оформляється наказом керівника Інституту.

6.11. На здійснення наукового консультування відводиться щороку 50 академічних годин навантаження на одного докторанта. Науковий консультант може здійснювати підготовку лише одного докторанта.

6.12. Атестація докторанта здійснюється постійно діючою спеціалізованою вченою радою з відповідної спеціальності. Атестацію докторанта може здійснювати постійно діюча спеціалізована вчена рада з відповідної спеціальності

іншого вищого навчального закладу (наукової установи) за клопотанням Інституту або за заявою докторанта.